

науки і освіти по залишковому принципу, не розглядаючи їх як пріоритетні сектори суспільного виробництва.

Таким чином, глибина і складність проблеми структурно-технологічної модернізації економіки України потребує розробки і прийняття національних стратегічних програм, реалізації яких повинна бути підпорядкована всі зміни в економічних і інституційних механізмах.

Запропоновані в даній статті економічні заходи потребують значного перерозподілу фінансових потоків і глибоких змін в традиціях, що склалися, в роботі й устрої всієї державної системи. Проте ці заходи не руйнують основ економічної і політичної системи, що склалася, і з цієї точки зору виступають як реформаторські на основі компромісу різних інтересів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Goodnow, F. *Politics and Administration*. - Macmillan: New York, 1990. – С. 75-82.
2. Gulick, L., Urwick, L. *Papers on the Science of Administration*. – Institute of Public Administration: New York, 1937. – С. 192.
3. Mosher, F. *Democracy and the Public Service*. – Oxford University Press: New York, 1968. – С.71.
4. Mark, J. *Progress in Productivity in Government: Federal, State, and Local*// *Public Productivity Review*, 1981. – March.
5. Brandford, D. F., et al. *The Rising Cost of Local Public Services: Some Evidence and Reflections*// *National*, 1969. – V. XXII.
6. Hgerppe, Rcino, T. *The Measurement of Real Output of Public Sector Services*// *The Review of Income and Wealth*, 1980. – June.
7. Эффективность государственного управления / Пер. с англ. М.: Консалтбанк, 1998; Бусыгин, А.В. Эффективность менеджмента: Учебник. М.: Финпресс, 2000; Друкер, Питер Ф. Эффективное управление: Экономические задачи и оптимальные решения / Пер. с англ. М.: Гранд-Фаир – Пресс, 2002; Эффективное управление фирмой: Современная теория и практика. СПб.: Бизнес- Пресс, 1999; и многие другие публикации.
8. Мескон, М.Х., Альберт, М., Хедуори, Ф. *Основы менеджмента*. М.: Дело, 1992, С. 699.
9. Отчет о мировом развитии, 1997 г. М: Прайм-ТАСС, 1997. С. 4.
10. Винер, Н. *Кибернетика и общество*. М: Наука, 1958. С. 45.
11. Stieglitz, J.E. *More Instruments and Broader Goals: Moving toward Post-Washington Consensus?* Jan. 1998. P.19.
12. Пересада А. А.Управління інвестиційним процесом. - К. : Лібра, 2002. - 471 с.
13. Kolodko G. W. *Globalization and Catching-up in Emerging Market Economies* (<http://kolodko.tiger.edu.pl>).
14. Ясин Е.Г., Яковлев А.А. Конкурентоспособность и модернизация российской экономики // *Вопросы экономики*. - 2004. - № 7. - С. 4-34.
15. Губанов С. С. Глубинные проблемы инвестиционных процессов // *Экономист*.- 2001.- №8.- С. 22-27.
16. Stern S., Porter M. E. and Furman J. L. *The Determinants of National Innovative Capacity*. NBER Working Paper № 7876, September 2000 (<http://www.nber.org/papers/w7876>).
17. Nelson R. (1993). *National Innovation Systems : F Comparative Analysis*. New York: Oxford University Press.
18. Phelps D. (2004) *AMERICAN Steel Trade Policy, the US Steel Industry, and the Importance of Free Trade for Economic Growth*. Adam Smith Institute, The CIS and Eastern European Steel Summit, Moscow, Russia, February 4.
19. Aghion P. and Howitt P. *Vjdel of Growth Through Creative Destruction* // *Econometrica*. 1992. Vol. 60. № 2 (March) P. 323-351;
20. Grossman G. and Helpman E. *Innovation and Growth in the Global Economy*. Cambridge, Ma.: The VIT Press, 1991.
21. Lusas R. (1988). *On the Mechanism of Economic Development* // *Journal of Monetary Economics*. . Vol. 22. P. 3-42;
22. Romer P.M. *Endogenous Technological Change* // *Journal of Political Economy*. 1990. Vol. 98. №5. P. 71-102;
23. May B. A. *Посткоммунистическая Россия в постиндустриальном мире: проблемы догоняющего развития* // *Вопросы экономики*, - 2002. - № 7. С. 4-25.
24. Лившиц В.Н. *Системный анализ нестационарной экономики России (1992 - 2009): рыночные реформы, кризис, инвестиционная политика* / - М.: Поли Принт Сервис, 2010. - 452 с.
25. Рей А. *Конкурентные стратегии государства и фирм в экспортно ориентированном развитии* // *Вопросы экономики* . - 2004.- № 8. - С. 46-65.
26. Иванова Н.И. *Национальные инновационные системы* // *Вопросы экономики*. -2001.-№ 7. -С. 59-70.
27. Chodak S. *The new State*. Boulder London: Lynne Reiner Publishers . 1989.
28. Phelps D. *AMERICAN Steel Trade Policy, the US Steel Industry, and the Importance of Free Trade for Economic Growth*. Adam Smith Institute, The CIS and Eastern European Steel Summit, Moscow, Russia, February 4, 2004.
29. Richardson J.J. *Doing Less by Doing More: British Government 1973-93* // *West European Politics*. 1994. Vol. 17. № 4. P. 97-178.
30. Коуз Рональд. *Фирма, рынок и право*/пер. с англ. Б. Пинскера/. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 192 с.
31. Норт Д. *Институты и экономический рост: историческое введение* // *THESIS*. 1993. Т. 1. Вып. 2. С. 69-91.
32. Hausman R., Rodrik D. *Economic Development as Self-Discovery*. John F. Kennedy School of Government, Harvard University Faculty Research Working Papers Series March 2002 RWPO2-023. P. 7.
33. Дементьев В.Е. «Догоняющая постиндустриализация» и промышленная политика. Препринт № WP /2006/199. М.: ЦЭМИ РАН, 2006. – 124 с.

УДК658.152

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Півторак М. В., к.е.н., доцент кафедри фінансів Білоцерківського інституту економіки та управління

Півторак М. В., Управління інвестиційною привабливістю підприємства

В роботі представлено наукове обґрунтування сутності «інвестиційної привабливості підприємства» та методика її оцінки. Відстежено основні наукові праці, орієнтовані на дослідження проблем управління інвестиційною привабливістю підприємства. В роботі розглянуто основні теоретико-методологічні аспекти, що впливають на забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.

Проаналізовано інвестиційну привабливість ПАТ «Базис» за допомогою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, ранжування фінансових показників і коефіцієнтів та матричної моделі. Серед всіх відомих методик оцінки, розробка інтегральних показників для визначення інвестиційної привабливості підприємств є першочерговою ідеєю для реалізації на практиці. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості – показник, у якому відтворюються значення інших показників, скоригованих у відповідності до їх вагомості та інших чинників. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників.

Для визначення інвестиційної привабливості досліджуваного підприємства використано матрицю інвестиційної привабливості, яка формується залежно від значень інтегрованих показників оцінки фінансового та майнового стану підприємства.

Запропоновано основні напрями покращення інвестиційної привабливості підприємства за рахунок покращення показників фінансової

стійкості, ліквідності та рентабельності.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, управління інвестиційною привабливістю підприємства, методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, метод рейтингової оцінки, матрична методика, фінансовий стан підприємства.

Пивторак М.В. Управление инвестиционной привлекательностью предприятия.

В работе представлено научное обоснование сущности «инвестиционной привлекательности предприятия» и методика ее оценки. Отслежены основные научные труды, ориентированные на исследование проблем управления инвестиционной привлекательностью предприятия.

В работе рассмотрены главные теоретико-методологические аспекты, которые влияют на обеспечение инвестиционной привлекательности предприятия, проанализирована инвестиционная привлекательность ПАТ «Базис» с помощью интегральной оценки инвестиционной привлекательности предприятия, ранжировки финансовых показателей и коэффициентов, а также матричной модели. Среди всех известных методик оценки, разработка интегральных показателей для определения инвестиционной привлекательности предприятий является первоочередной идеей для реализации на практике. Интегральная оценка инвестиционной привлекательности □ показатель, в котором воспроизводятся значения других показателей, скорректированных в соответствии с их весомости и других факторов. Интегральная оценка позволяет совместить в одном показателе много разных по названию, единицам измерения, значимости и другими характеристиками факторов.

Для определения инвестиционной привлекательности исследуемого предприятия использовано матрицу инвестиционной привлекательности, которая формируется в зависимости от значений интегрированных показателей оценки финансового и имущественного состояния предприятия. Предложены основные направления улучшения инвестиционной привлекательности предприятия за счет улучшения показателей финансовой стойкости, ликвидности и рентабельности.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, управление инвестиционной привлекательностью предприятия, методика интегральной оценки инвестиционной привлекательности предприятий и организаций, метод рейтинговой оценки, матричная методика, финансовое состояние предприятия.

Pivtorak M. Management of enterprise an investment attractiveness.

In the work of scientifically entity has "investment attractiveness» and the method for its evaluation. Tracked main research work focused on the study of the problems of investment attractiveness of the company.

In the work reviews the main theoretical and methodological aspects that affect software investment attractiveness, analyzes the investment attractiveness of «Basis» via an integrated assessment of investment attractiveness, financial performance and ranking factors and matrix models. Among all known methods of evaluation, development of integrated indicators to determine the investment attractiveness of a primary idea to implement in practice. Integrated assessment of investment attractiveness □ indicator, which reproduced the value of other parameters adjusted according to their weight and other factors. Integral assessment allows to combine in one indicator of many different title, units of measurement, significance and other characteristics factors.

To determine the investment attractiveness of the investigated company uses investment attractiveness matrix that is formed depending on the value of integrated performance assessment of the financial and property companies.

The basic directions of improvement of investment attractiveness through improvement of financial stability, liquidity and profitability.

Keywords: investment attractiveness, management of enterprise an investment attractiveness, methodology of integral estimation of investment attractiveness of enterprises and organizations, method of rating estimation, matrix methodology, financial state of enterprise.

Постановка проблеми. В сучасних умовах інвестиції виступають важливим елементом розвитку як окремого підприємства, так і економіки в цілому. Забезпечення сталого економічного розвитку є неможливим без модернізації засобів виробництва, впровадження сучасних технологій та нової техніки. Для цього необхідні значні інвестиції, яких на сьогодні вкрай не вистачає, насамперед, через низьку інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств.

У зв'язку з необхідністю залучення фінансових ресурсів і їхньою обмеженістю, актуальною постає проблема оцінки і підвищення інвестиційної привабливості підприємства як характеристики, що дозволяє сформулювати інвестору уявлення про стан об'єкту вкладання коштів, надійність майбутньої інвестиції, очікувані результати від їх використання.

Для отримання залучених інвестиційних ресурсів підприємство повинно відповідати ряду характеристик, тобто бути інвестиційно привабливим. Перемогу отримуватиме інвестиційно-привабливіший об'єкт вкладання коштів.

Отже, першочерговим завданням, виконання якого зумовлює успіх у цій конкурентній боротьбі, є максимальне підвищення інвестиційної привабливості, що визначає актуальність питання управління інвестиційною привабливістю підприємства.

Ступінь дослідження проблеми. Проблема забезпечення інвестиційної привабливості підприємства не є новою для економічної науки. Теоретичні та практичні аспекти інвестування знайшли відображення в наукових роботах вітчизняних та зарубіжних економістів: Алексєєнка Л.М., Бланка І.А., Бочарова В.В., Донцова С.С., Єпіфанова А.О., Козаченка Г.В., Коюди В.О., Коюди О.П., Мельника О.Г., Носової О.В., Пилипенка О.І., Ферлія В.В., Хобти В.М., Чорної Л.О., Шишкіної С.К., Юхимчика С.В., Ястремської О.М. та ін. Незважаючи на значні досягнення в теорії й практиці управління інвестиційною привабливістю суб'єктів господарювання, є проблеми, які залишаються предметом дискусій і обговорень вчених-економістів. Зокрема, мова йде про:

Ідентифікацію потенційних інвесторів в процесі уточнення поняття «інвестиційна привабливість підприємства», врахування їх цілей та пріоритетів та систематизацію термінологічного апарату, що використовується в процесі дослідження інвестиційної привабливості підприємства;

Уточнення змісту поняття «інвестиційна привабливість підприємства» на основі ідентифікації пріоритетів інвесторів та врахування їх вимог та розроблення єдиної методики її оцінки.

Але, в той же час, вони не враховують теперішнього стану країни, тому ці питання потребують подальших досліджень сутності та специфіки інвестиційної привабливості, встановлення взаємозв'язку інвестиційної привабливості держави та підприємств, а також виявлення факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємств України.

Метою статті є дослідження та поглиблення теоретичних і науково-методичних положень щодо управління інвестиційною привабливістю підприємства для забезпечення його ефективного функціонування.

Результати дослідження. Інвестиційна діяльність будь-якого суб'єкта господарювання є багатоаспектною. Вона передбачає пошук або розробку інвестиційних проектів, їх обґрунтування за економічними або за іншими (соціальні, екологічні) критеріями, пошук інвестиційних ресурсів та власне управління ними.

Інвестиційна діяльність є основою подальшого розвитку підприємства будь-якої галузевої приналежності та форми власності. Без інвестицій неможливі підготовка та запуск у виробництво нових видів продукції (робіт, послуг), підвищення якості та дизайну товарів, використання нових видів матеріалів, енергозбереження. Інвестиції відіграють вирішальну роль у відтворювальних процесах на підприємстві, оскільки саме вони забезпечують підвищення технічного та організаційного рівня виробництва [8, с. 174].

Підприємство повинно максимально підвищувати свою інвестиційну привабливість для того, щоб інвестор вклав гроші саме в його проект, тому дефініція поняття «інвестиційна привабливість» має суттєве значення при активізації інвестиційного процесу, а більш повне його розуміння дозволить прискорити процес залучення іноземних інвестицій в українські підприємства.

На думку О.А. Верзакова «інвестиційну привабливість підприємства» слід розуміти як оціночну характеристику стану підприємства, що задовольняє вимоги інвестора та переконує його в доцільності вкладання коштів в даний об'єкт. Цей підхід не визначає,

які саме оціночні показники вказують на інвестиційну привабливість [1, с. 25].

Одна із небагатьох авторів, хто підкреслює психологічну складову, є Є.А. Якименко: «Інвестиційна привабливість – це ступінь ймовірності досягнення висунутих цілей інвестування, яка виражена в індивідуальних очікуваннях економічних агентів потенційних суб'єктів інвестиційного процесу» [10, с. 119].

В.М. Колот визначає інвестиційну привабливість як сукупність сприятливих інвестиційних та інноваційних умов і переваг, які принесуть інвестору додатковий прибуток і зменшать ризик вкладень [7, с. 158].

Трактування інвестиційної привабливості передбачено «Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» стало базовим для багатьох науковців. У цьому документі інвестиційна привабливість розглядається як рівень задоволення певних вимог чи інтересів інвестора стосовно конкретного підприємства. Така позиція є недостатньо коректною, оскільки привабливість як характеристика підприємства не може ідентифікуватись із рівнем задоволення потреб інвесторів, адже інвестор може бути зацікавлений лише у майновому комплексі підприємства, руйнуючи при цьому його виробничий, технологічний та кадровий потенціал [6].

Аналогічно тлумачить інвестиційну привабливість Т.В. Момот, але науковець розглядає інвестиційну привабливість акціонерного товариства, тому акцентує увагу на оцінюванні рівня гудвілу товариства. Варто зауважити, що такий підхід більше зацікавить фінансових інвесторів, ніж реальних, оскільки ґрунтується на порівнянні балансової вартості активів підприємства із ринковою, тобто із рівнем ринкової капіталізації акцій [5, с. 119].

Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, що є сполучною ланкою між етапом аналізу та етапом прийняття рішень про інвестування коштів, являє собою інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів перспективного інвестування з позиції сталого розвитку, ефективності використання активів, їх ліквідності та цілої низки інших показників. Крім того, повноцінна оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна включати у собі всі складові цього поняття, а саме, абсолютні та порівняльні методи визначення привабливості підприємства як об'єкта інвестування.

Всі розроблені у вітчизняній та світовій практиці методики оцінки інвестиційної привабливості по відношенню до джерела вихідної інформації можна умовно поділити на три великі групи:

1. Методики, що ґрунтуються на різноманітних оцінках експертів.
2. Методики, що ґрунтуються на статистичній інформації.
3. Комбіновані методики, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках [9, с. 243].

В Україні в основі методики визначення інвестиційної привабливості підприємства використовується Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», а також «Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій».

Згідно з Методикою, інвестиційна привабливість підприємства визначається як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки.

Серед всіх відомих методик оцінки, розробка інтегральних показників для визначення інвестиційної привабливості підприємств є першочерговою ідеєю для реалізації на практиці. Незважаючи на популярність інтегральних моделей відомо, що в міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства – його інтегральну оцінку, яка може слугувати індикатором інвестиційної привабливості. Серед них заслуговують на увагу моделі Альтмана, Таффлера, Ліса, Чессера, Беєрмана, Спрінґейта, Бівера. Широке застосування цих моделей у зарубіжній практиці обумовлено такими перевагами: вони мають невелику кількість значущих показників, що забезпечують точність результатів за низької трудомісткості їх використання; забезпечують інтегральну оцінку і дають можливість порівнювати різні об'єкти; інформація для проведення розрахунків доступна, оскільки відображається в основних формах фінансової звітності; існує можливість не тільки оцінки фінансового стану, визначення інвестиційної привабливості, а і прогнозування банкрутства, оцінки зони ризику, в якій перебуває підприємство [2, с. 33].

Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості – показник, у якому відтворюються значення інших показників, скоригованих у відповідності до їх вагомості та інших чинників. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників. Це спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції.

Визначення інвестиційної привабливості слід розглядати не тільки як інтегральний фінансово-економічний показник, а й як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового, технічного потенціалів підприємства, що дозволяє оцінити позицію конкретного підприємства відповідної галузі та регіону. Кінцевий результат щодо інвестиційної привабливості підприємства дає змогу замовникам більш об'єктивно оцінити стан і можливості певного підприємства України.

У практичному використанні метод інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств сприяє збільшенню кількості потенційних інвесторів в Україні і відповідно швидшій відбудові виробничої сфери держави. Зазначений метод у простому і наочному поданні забезпечує достатньо об'єктивне бачення фінансової ситуації на підприємстві, в яке передбачається вкласти інвестиції.

Ця методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій передбачає розрахунок 6 груп показників:

1. Показники оцінювання майнового стану дозволяють з'ясувати джерела формування майна й оцінити, як вони використовуються.
2. Показники оцінювання фінансової стійкості дають можливість визначити фінансовий запас міцності підприємства, тобто стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи.
3. Показники оцінювання ліквідності активів характеризують можливість підприємства своєчасно та повною мірою провести розрахунки за своїми зобов'язаннями.
4. Показники оцінювання прибутковості характеризують економічну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.
5. Показники оцінювання ділової активності виявляються у динаміці його розвитку, досягненні обраних цілей, розширенні ринків збуту.
6. Показники оцінювання ринкової активності характеризують підприємство та його імідж для споживачів та конкурентів [4, с. 274].

Віднесення підприємства до певного класу відбувається згідно з величиною інтегральної оцінки, що ґрунтується на показниках усіх аналітичних груп. В залежності від значення інтегрального показника розроблено п'ятиступеневу градацію типів фінансового стану промислових підприємств: незадовільний, задовільний, нестабільний, впевнений, куражний, критерії яких наведені в табл. 1.

Алгоритм розрахунку інтегрального коефіцієнта інвестиційної привабливості підприємства за 2013 рік виходить за рамки публікації, тому обмежимося кінцевими розрахунками

Інтегральне значення показника інвестиційної привабливості розраховується за формулою:

$$I = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n Rij / \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n Bij = 3643,57/100 = 36,44 \%$$

Отже, інвестиційна привабливість підприємства Базис в 2013 році становила 36 %, що свідчить про задовільний фінансовий стан.

Таблиця 1

Класифікація видів фінансового стану підприємства в залежності від значення інтегрального показника

Значення	Характеристика	Фінансовий стан
Менше 0	Незадовільний фінансовий стан	Характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування
0 - 39	Задовільний фінансовий стан	Низький рівень ефективності використання капіталу, характерна нестабільна структура капіталу та недостатній рівень ліквідності.
40 - 65	Нестабільний фінансовий стан	Високий рівень прибутковості та оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансовій стійкості.
66 - 99	Впевнений фінансовий стан	Показники, що характеризують фінансовий стан, знаходяться на оптимальному рівні
Більше 99	Куражний фінансовий стан	Характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності. Частіш за все підприємства недовгий проміжок часу перебувають в такому стані, оскільки такий стан є виснажливим і ресурсномістким.

Джерело: Крамаренко, Г.О. Фінансовий аналіз і планування: навч. посіб. / Г.О. Крамаренко – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – С. 175.

Розглянемо порядок визначення рангу фінансових показників і коефіцієнтів підприємства Базис за 2013 рік. Приведений ранг підприємства «Базис» подано в табл.2.

Таблиця 2

Приведений ранг підприємства

Рівень інтервалу	Ранг цільового показника	Інтервали сукупного рангу підприємства
Незадовільний	-5	[-220; -121]
Задовільний	-2	[-120; -1]
Добрий	1	[0; 119]
Високий	5	[120; 220]

Джерело: Розроблено автором за опрацьованими матеріалами наукових джерел

Формою надання кінцевої інформації визначено:

- порядок рангу кожного фінансового показника чи коефіцієнта;
- розрахунок сукупного рангу підприємства – сукупний ранг визначається як сума рангів окремих елементів сукупності цільових показників [3, с. 61].

Наведений ранг підприємства дорівнює -35, що входить у проміжок [-120; -1]. Отже, економічний потенціал підприємства може бути ідентифікований як задовільний. Крім того, відповідно до даних аналізу можна визначити, що основним напрямком подальшого розвитку економічного потенціалу аналізованого підприємства має стати поліпшення фінансової стійкості та ліквідності підприємства (негативний вплив на ранг «-22» і «-12» відповідно).

Абсолютне значення приведенного рангу підприємства, враховуючи вагомість кожної групи показників, становитиме:

$$Z = 20*(-1/4) + 20*(-22/9) + 10*(-12/5) + 8*(-5/5) + 15*(10/8) + 27*(-5/3) = -112,15$$

Отже, фінансово-економічний потенціал підприємства, що досліджується, може бути ідентифікований як такий, що нижчий від нормального, тобто задовільний.

Для визначення інвестиційної привабливості підприємства використаємо матрицю інвестиційної привабливості, яка формується залежно від значень інтегрованих показників оцінки фінансового та майнового стану підприємства.

Конкретні значення показників підприємства «Базис» та відповідні їх значення, як елементи матриці оцінки інвестиційної привабливості подані в табл. 3.

Таблиця 3

Значення показників для матричної моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Показник	Рік						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,03	0,02	0,03	0,04	0,01	0,01
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,00	1,14	1,28	0,92	0,93	1,03	0,97
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,70	0,78	0,81	0,52	0,60	0,64	0,65
Коефіцієнт незалежності	0,42	0,45	0,51	0,50	0,45	0,51	0,42
Коефіцієнт маневреності	0,06	0,16	0,24	-0,07	-0,06	0,03	-0,01
Коефіцієнт заборгованості	1,37	1,2	0,96	0,98	1,22	0,98	1,36
Коефіцієнт оборотності активів	3,66	4,42	4,17	4,22	3,41	3,82	3,3
Тривалість обороту активів	98,36	81,48	86,33	85,31	105,57	94,24	109,09
Оборотність поточних активів	6,46	7,73	7,46	9,2	8,19	9,72	9,06
Коефіцієнт прибутковості активів	0,1	0,12	0,11	0,09	0,06	0,01	0,01
Рівень прибутковості власного капіталу	0,25	0,27	0,21	0,17	0,12	0,01	0,01
Коефіцієнт прибутковості реалізації продукції	0,15	0,14	0,16	0,17	0,18	0,21	0,19

Джерело: Розроблено автором за даними фінансово-господарської діяльності підприємства

Всі елементи матриці залежно від відповідності фактичних значень показників підприємства нормативним діапазоном значень або бажаним тенденціям зміни набувають значення 0 (не відповідають) або 1 (відповідають) табл. 4.

Показники матричної моделі оцінки інвестиційної привабливості

Показник	Рік													
	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Знач	так ні	Знач	так ні	Знач	так ні	Знач	так ні	Знач	так ні	Знач	так ні	Знач	так ні
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	1	0,03	1	0,02	1	0,03	1	0,04	1	0,01	1	0,01	1
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,05	1	1,14	1	1,28	1	0,92	0	0,93	0	1,03	1	0,97	0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,70	1	0,78	1	0,81	1	0,52	0	0,60	0	0,64	0	0,65	0
Коефіцієнт незалежності	0,42	0	0,45	0	0,51	1	0,50	1	0,45	0	0,51	1	0,42	0
Коефіцієнт маневреності	0,06	0	0,16	0	0,24	0	-0,07	0	-0,06	0	0,03	0	-0,01	0
Коефіцієнт заборгованості	1,37	0	1,20	0	0,96	1	0,98	1	1,22	0	0,98	1	1,36	0
Коефіцієнт оборотності активів	3,66	1	4,42	1	4,17	0	4,22	1	3,41	0	3,82	1	3,3	0
Тривалість обороту активів	98,36	0	81,48	1	86,33	0	85,31	1	105,57	0	94,24	1	109,09	0
Оборотність поточних активів	6,46	0	7,73	0	7,46	0	9,20	1	8,19	0	9,72	1	9,06	0
Коефіцієнт прибутковості активів	0,10	1	0,12	1	0,11	0	0,09	0	0,06	0	0,01	0	0,01	1
Рівень прибутковості власного капіталу	0,25	0	0,27	1	0,21	0	0,17	0	0,12	0	0,01	0	0,97	1
Коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції	0,15	1	0,14	0	0,16	1	0,17	1	0,18	1	0,21	1	0,65	1

Джерело: Розроблено автором за даними фінансово-господарської діяльності підприємства

Врахування показників пропонується здійснювати шляхом складання підсумкової матриці $E (n \times m)$, кількість рядків якої визначається числом кількісних показників, що оцінюють фінансовий стан підприємства ($n = 4$), а кількість стовпчиків матриці – кількістю складових, які забезпечують коректне визначення відповідних кількісних показників ($m = 3$).

Отже, ми отримали такі матриці інвестиційної привабливості за роками, що досліджуються:

$E_{07} = 111$	$E_{08} = 111$	$E_{09} = 111$	$E_{10} = 100$	$E_{11} = 100$	$E_{12} = 110$	$E_{13} = 100$
000	000	101	101	000	101	000
100	111	000	111	000	111	000
101	110	001	001	001	001	111

Таким чином, з врахуванням шкали оцінки, що відповідає побудованій системі показників, у середньому протягом досліджуваного періоду сума елементів матриці за річними даними становила 6. Це вказує на те, що підприємство має нестійкий фінансовий стан і середній рівень інвестиційної привабливості.

Висновки та пропозиції. Об'єктивна оцінка інвестиційної привабливості підприємства проводиться з використанням фінансово-економічних показників. Для цього використовують групи показників, що характеризують: майновий стан, фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність, рентабельність, ринкову та ділову активність. Склад фінансових показників у кожній групі коефіцієнтів, що використовуються під час аналізу підприємства, може незначним чином варіюватися в залежності від наявних даних, але всі вони дають змогу виявляти проблемні напрямки діяльності підприємства і досліджувати причини, які їх зумовили, але не дають змоги зробити обґрунтовані висновки про його фінансовий стан в цілому, інвестиційну привабливість та потенційні можливості. Це питання вирішується за допомогою визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства.

При оцінці інвестиційної привабливості підприємства базис були використані такі методи як: інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємства, ранжування фінансових показників та коефіцієнтів, матрична модель. На основі одержаних розрахунків ми дійшли до висновку, що підприємство має нестійкий фінансовий стан та задовільний рівень інвестиційної привабливості. Крім того, відповідно до даних аналізу можна визначити, що основним напрямком подальшого розвитку економічного потенціалу аналізованого підприємства має стати поліпшення фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності підприємства.

Для покращення інвестиційної привабливості підприємства були запропоновані наступні заходи: управляти грошовими активами для забезпечення постійної платоспроможності підприємства; прискорювати погашення дебіторської заборгованості; нарощувати обсяги виробництва та реалізації товарів, робіт, послуг; зменшувати собівартість реалізації; прискорювати погашення дебіторської заборгованості; знижувати рівень кредиторської заборгованості; удосконалювати методи управління і проводити, при необхідності, радикальні кадрові зміни. Таким чином, всі зроблені у процесі дослідження теоретичні та практичні рекомендації щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства надають можливість підвищити інвестиційний рейтинг підприємства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Верзакова, Е.А. Оценка инвестиционной привлекательности отраслей производственной сферы / Е.А. Верзакова // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 8. – С. 23-28.
2. Ковалев, А.П. Анализ финансового состояния предприятия: моногр. / А.П. Ковалев, В.П. Привалов. – М. : Центр экономики и маркетинга, 2010. – 192 с.
3. Коваленко, О.Ю. Методический подход к комплексной оценке финансового состояния предприятия / О.Ю. Коваленко // Экономика и Управление. – 2012. – № 1. – С. 58-65.
4. Куцик, В.І. Суть і аналіз фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах / В.І. Куцик, Н.В. Борисенко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.13. – С. 274-278.
5. Момот, Т.В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення методики оцінки / Т.В. Момот // Менеджер. – 2010. – № 4 (35). – С. 117-121.
6. Наказ Агентства із запобігання банкрутства. Методика інтеграційної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [Електронний ресурс] : від 23.02.98 р. № 22. – Електрон. дан. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>, вільний. – Назва з екрану.
7. Покропивний, С.Ф. Економіка підприємства: навч. посіб. / С.Ф. Покропивний, М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко та ін.; за заг.

ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2009. – 728 с.

8. Процик, Т.В. Оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості як важлива компонента формування якісно нової стратегії соціально-економічного розвитку регіону / Т.В. Процик // Стратегія оптимального розвитку: матеріали між нар. наук.-практ. конф. – Харків, 2009. – № 4. – С. 173-178.

9. Хобта, В.М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах: моногр. / В.М. Хобта, А.В. Мешков, О.Ю. Попова. – НАН України, ДНТУ. – Донецьк, 2010. – 343 с.

10. Якименко, Е.А. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия/ Е.А. Якименко// Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – 2009. – № 11 (61). – С. 117-121.

УДК 33:001.81

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНЫЙ РЕСУРС ЯК ПЛАТФОРМА ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРАХ

Попело О.В., к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту інноваційної діяльності та державного управління Чернігівського національного технологічного університету (Україна).

Попело О.В., Интеллектуальный ресурс как платформа экономики знаний в национальном та региональном измерениях

У статті досліджено сутність поняття «інтелектуальний ресурс», його зміст, суспільна форма та процес виникнення. Наведено функції інтелектуального капіталу, до основних із яких віднесено: інформаційну, пізнавально-гносеологічну, перетворювальну, науково-дослідну, аксіологічну, інтегративну, регулятивну, культурологічну, виховну, практичну та охоронну. Розглянуто класифікацію видів інтелектуального капіталу, яка здійснюється за різними ознаками залежно від цілі та завдань, які при цьому вирішуються, серед яких: форма власності, корпоративна транзакція, резидентність, форма залучення, за терміном знаходження у розпорядженні суб'єкта господарювання, формування інтелектуального капіталу та можливість визначення розміру його вартості. Визначено, що джерела понять «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальний ресурс» полягають у виокремленні та взаємозв'язку некодифікованого та кодифікованого індустріального знання, що використовується в індустріальному виробництві. Розглянуто інтелектуальні ресурси у структурі інтелектуального капіталу фірми.

Ключові слова: інтелектуальний ресурс, інтелектуальний потенціал, інтелектуальний капітал, людський капітал, об'єкт інтелектуальної власності.

Попело О.В., Интеллектуальный ресурс как платформа экономики знаний в национальном и региональном измерении.

В статье исследована сущность понятия «интеллектуальный ресурс», его содержание, общественная форма и процесс возникновения. Приведены функции интеллектуального капитала, к основным из которых отнесены: информационная, познавательно-гносеологическая, преобразующая, научно-исследовательская, аксиологическая, интегративная, регулятивная, культурологическая, воспитательная, практическая и охранительная. Рассмотрена классификация видов интеллектуального капитала, которая осуществляется по различным признакам в зависимости от цели и задач, которые при этом решаются, среди которых: форма собственности, корпоративная транзакция, резидентности, форма привлечения, срок нахождения в распоряжении субъекта хозяйствования, формирования интеллектуального капитала и возможность определения размера его стоимости. Определено, что источники понятий «интеллектуальный капитал» и «интеллектуальный ресурс» заключаются в выделении и взаимосвязи некодифицированного и кодифицированного индустриального знания, которое используется в индустриальном производстве. Рассмотрены интеллектуальные ресурсы в структуре интеллектуального капитала фирмы.

Ключевые слова: интеллектуальный ресурс, интеллектуальный потенциал, интеллектуальный капитал, человеческий капитал, объект интеллектуальной собственности.

Popelo O. Intellectual resource as the platform of economics knowledge in local and regional dimension.

This article investigates the essence of the concept of «intellectual resource», its content, social form and process of occurrence. The functions of the intellectual capital have been presented. They are informational, cognitive-epistemological, transformative, research, axiological, integrative, regulatory, cultural, educational, practical and protective ones. The classification of intellectual capital has been considered. It is carried out by various characteristics depending on the goals and tasks, such as: the form of ownership, the corporate transaction, the residency, the form of engagement, according to the term of the disposal of an entity, the formation of intellectual capital and the ability to determine the amount of its value. The sources of the concepts of «intellectual capital» and «intellectual resource» have been determined to distinguish the relationship of not codified and industrial codified knowledge, which is used in the industrial production. The intellectual resources in intellectual capital structure of the firm have been considered.

Keywords: intellectual resource, intellectual potential, intellectual capital, human capital, object of intellectual property.

Постановка проблеми. Прагнення України до становлення економіки знань як нового способу виробництва, що визначається прогресом науки і техніки, розвитком високих технологій та наукомістких виробництв, потребує ефективного використання інтелектуального потенціалу. Інтелектуальний потенціал є сукупністю інтелектуальних ресурсів, що втілюють наукові здобутки суспільства, людським креативом з притаманними йому освітніми та кваліфікаційними характеристиками, раціональне використання яких у поєднанні з іншими економічними ресурсами забезпечує досягнення нової якості економічного розвитку, що ґрунтується на знаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням різнобічних аспектів інтелектуального капіталу займалися такі вчені: Е. Брукінг, О.Б. Бутнік-Сіверський, Дж. Гелбрейт, Д. Даффі, А.О. Дегтяр, Л. Едвінссон, А.Г. Жарінова, С.М. Ілляшенко, В.Л. Іноземцев, Б.Б. Леоньєв, Л. Мелоун, Л.Г. Мельник, Т. Стюарт, Е. Тоффлер, А.А. Чухно та інші.

Виділення невирішеної проблеми. Значна кількість наукових напрацювань доводить, що інтелектуальний капітал забезпечує більшу ефективність, якщо менці матеріальні активи. Проте питання заміни матеріальних активів інформацією та знаннями, поліпшення управління інтелектуальним капіталом, що дає високі економічні результати, знаходиться на рівні дискусій і пошуку шляхів його вирішення.

Метою статті є дослідження сутності, змісту та суспільної форми інтелектуального ресурсу.

Результати дослідження. Перехід до постіндустріального етапу розвитку як вищого ступеня цивілізаційного прогресу розв'язав суперечність між новим, прогресивним, властивим вищій стадії, і тим старим, що характерне для індустріальної епохи. Це стосується соціально-економічних відносин, організаційно-економічної структури виробництва та всієї системи управління.

Інтелектуальний капітал, інформаційно-інтелектуальні технології зумовили поширення інтелектуальної праці, що сприяло досить суттєвим зрушенням у формах власності та соціально-економічній структурі виробництва загалом. Якщо раніше людина була додатком до машини, а її праця, поряд із капіталом, розглядали як фактор виробництва, причому капітал визначав умови праці та життя людини, то нині ситуація істотно змінилася. Людина, її знання, освіченість і професіоналізм на новому етапі розвитку зумовили появу нової реальності